

Bad Gastein

BEKNOPT INFORMATIE

Gemeente in Oostenrijk 	
	
Situering	
Deelstaat	Salzburger Land
District	Sankt Johann im Pongau
Coördinaten	47° 6' NB, 13° 1' OL
Algemeen	
Oppervlakte	170.6 km²
Inwoners (01-01-2020)	3.944 (25,8 inw./km²)
Hoogte	1002 m.ü.A.
Overig	
Postcode	5640
Netnummer	06434
Kenteken	JO
Gemeentenummer	5 04 03
Website	bad-gastein.at

Bad Gastein heette in de afgelopen eeuwen Wildbad of Wildbad Gastein. Pas in 1906 kreeg het de naam Badgastein en in 1997 Bad Gastein.

In het wapenschild van Bad Gastein zien we een zilveren kruik die verwijst naar de badcultuur van de thermale baden. De gestileerde zilveren kruik is ontleend aan het zegel van Diepold von Gastein (1327).

Bad Gastein beschikt over geweldige natuurlijke troeven: niet alleen het mooie berglandschap in het Nationalpark Hohe Tauern en de gezonde berglucht, maar ook de schilderachtige **watervallen van de Gasteiner Ache** en vooral de heilzame **warmwaterbronnen** in de buurt van die waterval. Het water blijkt dan nog het licht radioactieve edelmetaal radon te bevatten, wat een gunstig effect heeft op allerlei kwalen.

Al in de middeleeuwen was de heilzame werking van het thermale water gekend en kwamen mensen naar 'Wildbad' op kuur. In de 19de eeuw leerden de Oostenrijkse en Duitse keizers Bad Gastein als kuuroord kennen. Zo groeide Bad Gastein in geen tijd uit tot een

mondaine stad met statige hotels, moderne kuurinrichtingen en gerenommeerde kuurartsen. Tot in de 20ste eeuw kuurden hier vele **prominente gasten** waaronder keizer Franz Josef van Oostenrijk en zijn vrouw keizerin Elisabeth (Sisi), koning Leopold van België, de componisten Strauß en Schubert, ...

Na de tweede wereldoorlog stonden de hoteliers voor de opgave hun hotels te moderniseren zodat ze opnieuw gasten, waaronder nu ook steeds meer wintersporters, konden ontvangen. Het wereldkampioenschap skiën in 1958 dat live op TV werd uitgezonden, zette Bad Gastein als wintersportoord op de kaart en lokte veel wintertoeristen naar het Gasteinertal.

Maar de modernisering en het onderhoud van de elegante maar grote belle-époque-hotels bleek in veel gevallen niet haalbaar. De gebouwen raakten in verval, de toeristen bleven weg, Bad Gastein lag er triestig bij. Pas onlangs heeft de deelstaat Salzburg een aantal gebouwen teruggekocht en nu is begonnen met een renovatieproject voor een paar 4 en 5 sterren hotels in dit historische kader: Hotel Ensemble Straubingerplatz. Er is hoop op een nieuw bloeiend Bad Gastein!

Als je verder leest in **deze begeleidersfiche** verneem je meer over:

Historisch overzicht

Natuurfenomenen in Bad Gastein

De waterval

De thermale bronnen

De Gletschermöhlen

Te zien op straten en pleinen

Architectuurpavels 14de-18de eeuw

- Aartsbisschoppen van Salzburg

Architectuurpavels 19de eeuw – WO I

- keizers, koningen en prominente kurgasten

Architectuurpavels 20ste – 21ste eeuw

Fontein

Gedenksteden en standbeelden ter ere

van bekende bewoners en gasten

Straatnamen

Heb je nog meer tijd en interesse? Dan zijn deze **andere begeleidersfiches** relevant:

Bestemmingswerkgroep BHG

BEGELEIDERSFICHE

Thermalwasser en Gasteiner Kur

Architect Gerhard Garstenauer

Cultuur en tradities in het Gasteinertal

Lutheranenvervolg in het Gasteinertal

Kraftwerke in het Gasteinertal

Ski Gastein – Ski amadé

Tauernbahn en Tauerntunnel

Wintersportgeschiedenis in het Gasteinertal

Salzburger Almenweg

UITGEBREIDE INFORMATIE

HISTORISCH OVERZICHT

6000 v.C.	eerste bewoners
900 v.C.	Keltische periode
150 v.C.	intocht van de Romeinen
400 n.C.	vertrek van de Romeinen, immigratie van eerst Slavische volkeren en daarna de Bajuwaren (Beieren)
680	Primus en Felician ontdekken volgens de legende de thermale bronnen
696	bouw eerste Preimskirche
1297	aartsbisschoppen van Salzburg kopen Gastun van de hertogen van Beieren, Gasteinertal wordt deel van zelfstandig Salzburg
1342	Bergbauordnung, de aartsbisschoppen scheppen een wettelijk kader voor de goudwinning
1350	eerste vermelding van kuren in BG
1389	bouw Nikolauskirche
1436	eerste kuur van prominente gast, keizer Friedrich III
1525	Paracelsus doet onderzoek naar de werking van het thermale water
1731	‘Emigrationserlass’ van aartsbisschop Firmian, verordening die de protestanten (Lutheranen) uit Salzburg verdreef
1791	bouw Badeschloss in opdracht van aartsbisschop Colloredo
1803	secularisatie van Salzburg, einde van het aartsbisschopdom
1807	Keizer Franz I komt voor het eerst kuren in Bad Gastein

1816	Salzburg komt bij Oostenrijk onder de Habsburgse keizers
1825	bouw Thermal Dunstbad boven de Elisabethquelle
1828	Keizer Franz I geeft toestemming voor een leiding van Bad Gastein naar Bad Hofgastein
1840	bouw Grand Hotel Straubinger
1863	Keizer Willem I van Pruisen komt voor het eerst kuren
1865	verdrag van Gastein tussen Pruisen (Bismarck) en Oostenrijk (Graf von Blome) wordt in Hotel Straubinger ondertekend
1868	bouw protestantse Christophoruskapelle
1885	keizerin Elisabeth (Sisi) komt voor het eerst kuren
1901	Koning Leopold II van België rijdt als eerste met de auto naar Bad Gastein
1905	opening van de spoorlijn Schwarzach-Bad Gastein
1907	bouw Grand Hotel de l'Europe
1908	Zdarsky en Bilgeri introduceren de skisport
1912	oprichting skiclub Bad Gastein
1914	bouw waterkrachtcentrale (in gebruik tot 1996)
1922	opening van de Bilgerischanze (in gebruik tot 1967)
1934	aanleg van de Gasteiner Höhenweg
1936	oprichting Forschungsinstitut Gastein Tauernregion dat onderzoek doet naar de thermale bronnen
1946	eerste skiliften
1949	bouw Stubnerkogel Gondelbahn
1958	wereldkampioenschap skiën in Bad Gastein dat live op TV wordt uitgezonden
1968	bouw Felsenbad door architect Garstenauer
1974	bouw Kongresszentrum door architect Garstenauer
1991	Gasteinertal wordt opgenomen in het Nationalpark Hohe Tauern
2009	renovatie Stubnerkogelbahn
2016	opening Café Kraftwerk in oude waterkrachtcentrale
2021	bouw Hotel Ensemble Straubingerplatz

NATUURFENOMENEN IN BAD GASTEIN

DE WATERVAL

Dwars door het centrum van Bad Gastein dondert een waterval van 341 m in drie fases naar beneden. De wilde bergrivier heet de Gasteiner Ache en is ontstaan doordat de Anlaufbach en de Nassfelder Ache hogerop in de Hohe Tauern samenvloeien. De 'Obere' en de 'Untere' Wasserfall liggen iets boven en iets onder het centrum van Bad Gastein. De 'Mittlere Wasserfall' deelt Bad Gastein in twee delen, die door een stenen brug uit het jaar 1840 met elkaar verbonden zijn. Die brug geldt als het symbool van Bad Gastein en vormt een geliefd motief voor schilders en fotografen.

De verneveling van de negatief geïoniseerde lucht heeft een positieve invloed op het welbevinden van omwonenden en toeristen. Langs de Wasserfallweg kan je naar beneden wandelen tot in Badbruck.

Natuurlijk kan de waterkracht van de Gasteiner Ache als energiebron gebruikt worden. De elektriciteitscentrale nabij de waterval is een van de oudste waterkrachtcentrales in de deelstaat Salzburg. Sinds de buitengebruikstelling in 1996 wordt de site gebruikt als museum over de geschiedenis van de vroege elektriciteitsproductie en distributie. In mei 2016 opende het 'Café Kraftwerk' er de deuren. Je kan er binnen een koffie drinken in een kleurrijke lounge-omgeving tussen de originele 'Francis-turbines' of buiten op het zonneterras genieten van het zicht op de imposante waterval.

DE THERMALE BRONNEN

Bronnen zijn er overal in het Gasteinertal maar thermale radonhoudende bronnen alleen in Bad Gastein in de directe omgeving van de waterval, tussen 937 en 1034 m hoogte. Elke dag stroomt 5 miljoen liter water uit 17 bronnen uit de berg Graukogel met een temperatuur tussen de 44° C en 47° C.

Het water wordt gebruikt voor de thermale baden, onderwatertherapie en stoombaden. Ook zou het water een zuiveringseffect hebben op het lichaam als je het drinkt. Op meerdere plekken in Gastein vind je fontein en of kranen waar warm thermaal water uit komt.

De bronnen zijn in het 'Quellenpark' zo verzameld dat het van nature warme water afgeschermd wordt en niet vermengd kan raken met oppervlaktewater. Het water van de hoofdbron wordt in een pomptank bij de elektriciteitscentrale verzameld en van daaruit het aan individuele hotels en kuurhuizen bezorgd. Het Gasteiner thermale water wordt gebruikt in de twee thermen van Gastein (Felsentherme in Bad Gastein en Alpentherme in Bad Hofgastein) en het Dunstbad maar ook in de spa's van enkele hotels in de vallei.

DE GLETSCHERMÜHLEN

Nog iets merkwaardigs en indrukwekkends wat je kan zien tijdens een wandeling door Bad Gastein zijn de Gletschermühlen of gletsjermolens. Dat is een bijzonder natuurfenomeen uit de ijstijden. Smeltwater zocht zich een weg tot op de stenige dalbodem. De door het water meegesleurde stenen en puin boorden zich in een cilindrische en kolkende beweging door het ijs. De stenen die door het water werden rondgeslingerd erodeerden ketelachtige depressies in de valleibodem. De drie gletsjermolens die in het begin van de 20ste tijdens de aanleg van de spoorweg in Bad Gastein zijn ontdekt, bevinden zich op de Poserplatz (Gletschermühlstraße), aan de Gasteinerstraße (Bahnhofstraße) boven het voormalige Hotel Söntgen en direct in het centrum van het dorp achter de parkeergarage (Apcoa Parkhaus) in de Kaiser Franz Josef-Straße.

TE ZIEN OP STRATEN EN PLEINEN

In Bad Gastein draait alles rond het thermale water dat vanuit de Radhausberg ter hoogte van de waterval aan de oppervlakte komt.

Van de 14de tot begin 19de eeuw behoorde het Gasteinertal tot het prinsbisdom Salzburg. In die tijd was de heilzame werking van het thermale water al bekend. De aartsbisschoppen van Salzburg kwamen regelmatig op kuur naar 'Wildbad Gastein' en genoten er van de vakkundige begeleiding van de 'Bader' (voorlopers van de arts) en de artsen. Een aantal gedenktekens en straatnamen verwijzen naar deze periode.

De oude Straubingerhütte, een houten gebouw met drie verdiepingen en enkele iets lager gelegen badhutten, was eeuwenlang het symbool voor Bad Gastein. De badhuizen en leidingen voor het thermale water waren echter uit hout en hebben de tand des tijds niet doorstaan. Bovendien was het bouwen tegen de steile helling niet makkelijk.

Midden in Bad Gastein was er toen nog een eiland tussen de waterval van de Gasteiner Ache en de Mühlgraben of Schlossgraben. Bij het uitgraven van de mijn gang de Franz-Josef-Stollen heeft men de Mühlgraben gedempt met het uitgegraven materiaal en zo was er geen eiland meer maar een breed plein, waar plaats was voor een paar mooie grote stenen gebouwen: het Badeschloss, hotel Straubinger en het Postamtgebäude. Zo werd de Straubingerplatz het centrum van Wildbad. Het Badeschloss en hotel Straubinger zouden het decor worden voor historische ontmoetingen tussen keizer Wilhelm I van Duitsland en keizer Franz Josef van Oostenrijk.

In 1803 werd het prinsbisdom Salzburg opgeheven en werd Salzburg opgenomen eerst in Beieren en later in het Oostenrijk van de Habsburgse keizers. Die leerden al snel de geneugten van de 'Gasteiner Kur' kennen. Toen dan ook de Duitse Keizer Wilhelm er vanaf 1863 een gewoonte van maakte jaarlijks in Bad Gastein te

komen kuren, trok dat een hele resem van andere prominenten aan. Denk maar aan de Oostenrijkse keizer Franz Josef, zijn broer aartshertog Johann, zijn vrouw keizerin Sisi, de schrijver Grillparzer, de componist Schubert, koning Leopold II van België ... Na de opening van de spoorlijn de Tauernbahn in 1905, was Bad Gastein nog makkelijker te bereiken en groeide de toeristenstroom nog meer aan.

Om al die gasten te ontvangen waren hotels nodig en zo brak een geweldige bouwwoede los. Tientallen villa's en hotels rezen uit de grond, het ene al grootser en luxueuzer dan het andere, vele met een directe aansluiting aan de thermale bronnen en een eigen thermale badinrichting. Zo werd Bad Gastein de 'Diva van de Alpen'.

Tijdens de beide wereldoorlogen en de daaropvolgende crisisjaren bleven de toeristen weg. Het onderhoud en de modernisering van de mooie hotelgebouwen bleek een onhaalbare opgave en het eens zo elegante mondaine stadje verkommerde.

In schril contrast met de belle-époque-stijl staan de gebouwen van Gerhard Garstenauer. De Salzburgse architect realiseerde in de jaren 60-70 van de 20ste eeuw een aantal van zijn gerenommeerde, 'brutalistische'

bouwwerken in het Gasteinertal, o.a. het Felsenbad en het Kongresshaus in Bad Gastein. Kenmerkend voor zijn stijl zijn de blokachtige, eenvoudige geometrische en herhalende vormen met gebruik van materialen zoals: ruw onafgewerkt gewapend beton, glas, staal en uitgehouwen steen.

De eens zo statige Straubingerplatz biedt nu nog steeds een triest en vervallen aanzicht. Maar er is hoop. In het najaar 2020 heeft men dankzij een financiële miljoenen-injectie van de deelstaat Salzburg het Badeschloss, hotel Straubinger en Postamt kunnen terugkopen van de investeerdersfamilie Duval. Daarop heeft een Weens architectenbureau plannen voor een grondige renovatie met veel respect voor de traditie ontwikkeld. Intussen is de

Straubingerplatz één grote bouwwerf en krijgt het 'Hotel Ensemble Straubingerplatz' stilaan vorm. Dit moet de hele gemeente nieuwe schwing geven.

ARCHITECTUURPARELS 14DE-18DE EEUW - AARTSBISSCHOPPEN VAN SALZBURG

Nikolauskirche

Bismarckstraße 17,
(Badbergstraße)

De kerk dateert van de 14de eeuw en geldt als oudste gebouw van het hele Gasteinertal.

Het gebouw is gemetseld van conglomeraat (natuurlijk beton) uit Harbach, de preekstoel is van serpentijnsteen uit Luggau en de vloer is van graniet uit Böckstein. De fresco's beelden het lijden van Christus uit en dateren uit de late 15de eeuw.

De heilige Nikolaus is de beschermheilige tegen gevaren van water, bijv. het onderlopen van mijngangen. De Nikolauskirche was dan ook de 'Knappenkirche', de parochiekerk voor de mijnwerkers uit Nassfeld en Böckstein.

Badehospiz Haus Primus

Badbergstraße 4

Konrad Strochner schonk in zijn testament geld voor de bouw van een ziekenhuis voor de armen. Met deze schenking werd in 1489 het Badehospiz gesticht en in 1751 vernieuwd. In 1892 werd het afgebroken en er werd een nieuw kuurcentrum gebouwd dicht bij de Nikolauskerk. Hier werden tijdens de eerste wereldoorlog een groot aantal gekwetste soldaten verzorgd. De Gasteiner Kur bleek goed te helpen bij vrieswonden en andere moeilijk te genezen wonden. Ook in de tweede wereldoorlog deed het dienst als lazaret.

	Er volgden nog verschillende verbouwingen, uitbreidingen en modernisering, de laatste in 2013. Het nieuwe gebouw beschikt over 48 ultra-moderne eenpersoonskamers.
 Kerk van de heilige Primus en Felizian (Premskirche) Bismarckstraße	De oorspronkelijke kerk op deze plek moest meer dan eens afgebroken en heropgebouwd worden. Door haar ligging op een steile helling, in de onmiddellijke nabijheid van de warmwaterbronnen en vlakbij de wilde Gasteiner Ache, werd ze geregeld blootgesteld aan aardverschuivingen en overstromingen. Het huidige neogotische gebouw dateert van 1866. Het hoogaltaar bevat een 15de-eeuwse Madonna met Stralenkrans. Andere decoraties beelden de ontdekking uit van de heilzame bronnen door de heiligen Primus en Felizian.
  Badeschloss Straubingerplatz 4	Aartsbisschop Hieronymus Graf Colloredo, de laatste aartsbisschop van Salzburg (tot 1803) liet dit hotel bouwen. De Duitse keizer Wilhelm I logeerde er vele malen tijdens zijn jaarlijkse kuur in Bad Gastein. Het diende vaak als logies voor officiële gasten, tot het in de 20ste eeuw zijn deuren sloot. Het Badeschloss maakt nu deel uit van het Hotel Ensemble Straubingerplatz
 Straubingerhütte of Straubingertaferne of Taverne am Mittereck (nu Parkhaus am Wasserfall)	Het houten gebouw bestond quasi onveranderd van 1509 tot 1839. Een hele reeks keizers en koningen en bijna alle aartsbisschoppen van Salzburg kwamen hier kuren. Het was een houten gebouw met 3 verdiepingen en een reeks badhutten die iets lager gelegen waren. In 1826 vond Peter Straubinger dat vernieuwing nodig was en hij liet een stenen gebouw optrekken naast de Straubingerhütte. In 1839 liet hij het houten gebouw afbreken, en daarmee verloor Bad Gastein zijn meest kenmerkende symbool.

ARCHITECTUURPARELS 19DE EEUW – WOI - KEIZERS, KONINGEN EN PROMINENTE KUURGASTEN

Straubingerplatz en omgeving

 Naturdunstbad Bismarckstraße 2	Het huidige gebouw werd in 1913 gebouwd volgens plannen van Paul Geppert de oudere. Al sinds 1825 wordt hier radontherapie toegepast. De thermale damp uit de Elisabethquelle wordt met een systeem van schachten naar de individuele badcellen geleid. De therapie is te vergelijken met die van de Heilstollen, maar milder
 Hotel Mirabell Bismarckstraße 4	Het Schwaigerhaus, nu Hotel Mirabell, werd in 1853 door Straubinger gebouwd, nadat hij eerst het 'Binderhaus' en 'Schneiderhäusl' had afgebroken. De bouw bracht de bedding van de Kirchbach in beweging, zodat een grondige versterking van de oevers nodig was, wat tien jaar duurde. In het Schwaigerhaus kwam de eerste telegraaf van het dal in gebruik. Vorst Bismarck verbleef hier in 1879 en zijn vrouw logeerde er ook regelmatig. Het gebouw werd in 2019 door Christian Ebner gekocht en gerenoveerd, met behoud van de traditionele Zirbenstube (Zirbe = Alpenden) en andere historische elementen. In 2021 gaat het weer open, met 150 kamers. Het hotel beschikt over een eigen verbinding met de thermale bronnen met een debiet van 200 m³ per dag. https://www.youtube.com/watch?v=-cAPD5gNRhw
 Grandhotel Straubinger Straubingerplatz 1	Het Grandhotel Straubinger werd in 1839 gebouwd gelijktijdig met de nieuwe stenen brug over de waterval Het 'Gasteiner verdrag' van 1885 (verdrag dat de heerschappij over Schleswig en Holstein tussen Pruisen en Oostenrijk regelde) werd door Bismarck en Graf von Blome onderhandeld in Hotel Straubinger, waar Bismarck ook verbleef. Tegenwoordig is de hele Straubingerplatz vervallen. Onlangs werden plannen voorgesteld voor een grondige renovatie : het 'Hotel Ensemble Straubingerplatz' moet Bad Gastein nieuwe schwing geven.

**Anbau zum Grandhotel
Straubinger**

Straubingerplatz 2

Wandelbahn

Straubingerplatz

In 1841 bouwde men een houten 'Wandelbahn', die een aantal keren vergroot werd en in 1900 afgebroken en vervangen door een stenen gebouw met thermale bron. Ook dat werd in 1969 afgebroken en in zijn plaats kwam het Kongresshaus naar een ontwerp van architect Garstenauer.

De Wandelbahn was een overdekte gaanderij met conversatielokaaltjes, waar de kuurgasten bij slecht weer konden wandelen. De stenen Wandelbahn en het aanpalende casino, waar regelmatig concerten plaatsvonden, werden ontworpen door architect Josef Wessicken en uitgevoerd door bouwmeester Angelo Comini.

Altes Postamtgebäude

Straubingerplatz 3

Waar vroeger het washuis van Hotel Straubinger stond, werd in 1887 het postkantoor gebouwd volgens plannen van architect Josef Wessicken en door bouwmeester Angelo Comini.

**Haus am Wasserfall
(Kirsch-Haus)**

Straubingerplatz 5

Dit gebouw is ook een realisatie van architect Wessicken en bouwmeester Comini. Het dateert van 1881 en er bevond zich jarenlang een beenhouwerij.

Kaiser Franz Josef-Straße

Hotel Austria

Kaiser Franz Josef-Straße 1

Dit hotel hoorde vroeger bij het hotel Straubinger en werd in 1899 gebouwd voor de 'alte Straubingerhütte' door architect Josef Wessicken en bouwmeester Angelo Comini. Het was een hotel met 100 kamers. In 1902 volgde nog een uitbreiding waar later een tijd lang het gemeentehuis van Bad Gastein en het Gasteiner Museum waren ondergebracht.

Hotel Weismayr

Kaiser Franz Josef-Straße 6

De Pruisische veldmaarschalk Provenchères bouwde hier in 1831 de Villa Provenchères. De villa stond net voor het huis dat aartshertog Johann daar kort ervoor had laten bouwen. De aartshertog zou erg boos gereageerd hebben, omdat zijn uitzicht helemaal verstoord was.

In 1885 kocht Gustav Weismayr de Villa Provenchères, liet de bovenste verdiepingen afbreken en verbouwde het als hotel Weismayr. De plannen waren van architect Josef Wessicken.

In 1912 kwam er een derde en vierde verdieping bovenop en een mansarde.

In 1939-45 diende het hotel als lazaret voor gewonde Duitse soldaten.

Van 1949 tot 1953 was de Salzburger Hotelschool hier ondergebracht.

Daarna werd het weer een hotel. Van 1995 tot 2019 was het in handen van familie Tscherne. In 2010 had het 80 kamers en was het goed voor 10.000 tot 15.000 overnachtingen per jaar.

Sinds het winterseizoen 2019/20 heeft de Latijns-Amerikaanse hotelgroep Selina het overgenomen en gerenoveerd tot een hotel met 90 kamers en suites.

Hotel-Pension Haus Meran
(Villa Meran)

Kaiser Franz Josef-Straße 11

Aartshertog Johann bracht van 1822 tot 1859 bijna elke zomer in Bad Gastein door en liet daarom deze villa in 1828 bouwen voor hem en zijn vrouw. Kort daarna bouwde veldmaarschalk Provenchères zijn villa vlak ervoor, waardoor het mooie uitzicht voor aartshertog Johann helemaal verstoord was.

Na zijn dood was de villa eigendom van zijn zoon, Franz Graf Meran, die de naam Villa Meran gaf. Diens zoon, Rudolf, verbouwde de villa in 1928 tot haar huidige toestand.

Keizerin Elisabeth (Sisi) verbleef in 1886 een hele tijd in deze villa om te kuren.

Grand Hotel L'Europe

Kaiser Franz Josef-Straße 14

In 1906 werd dit hotel gebouwd door bouwmeester Angelo Comini volgens plannen van Matthäus Schlager, de bouwer van de dom in Linz.

Met zijn tien verdiepingen telde het tot de grootste en modernste hotels van de Oostenrijks-Hongaarse monarchie.

Op de prachtige gelijkvloerse verdieping bevond zich van 1984 tot 2015 het Casino Bad Gastein. Het werd door vele prominenten bezocht, Liza Minelli, Shirley Bassey, Charles Aznavour, Peter Ustinov, Falco, Bono traden hier op en in 1984 gingen hier de Miss Europa verkiezingen door.

Nu bevinden zich in dit gebouw appartementen, het Gasteiner Museum en opnieuw een hotel 'De l' Europe'

Villa Solitude

Kaiser Franz Josef-Straße 16

In 1839 opende baron von Mesnil de 'Solitude' en introduceerde daarmee de fijne gastronomie in het Gasteinertal.

Later was het gebouw eigendom van graaf Lehndorff, de vleugeladjutant van de Duitse keizer Wilhelm I. Hij liet er theatervoorstellingen doorgaan voor het goede doel en gravin Lehndorff liet er protestantse erediensten houden, tot de evangelische Christophoruskerk gebouwd werd. Kanselier Bismarck leerde hier de zangeres Paula Lucca kennen, die achteraf tot zijn grote ergernis de indruk verspreidde dat ze een intieme relatie had met de kanselier.

**Evangelische
Christophoruskerk**

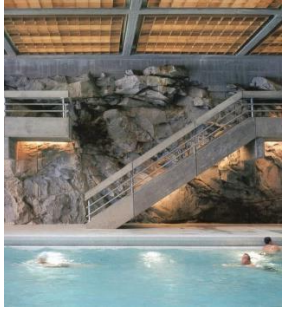
Kaiser Franz Josef-Straße 23

Neogotische kerk in de vorm van een Grieks kruis. In 1882 ingewijd en in 1959 en 1981 gerestaureerd.

De kuurarts Dr Pröll was getrouwd met een protestantse Hollandse vrouw, die de basis legde voor de evangelische gemeenschap in Bad Gastein. Verder zorgden een aantal Duitse kuurgasten voor financiën en de steun van Wilhelm I, zodat deze kerk gebouwd en erkend kon worden.

ARCHITECTUURPARELS 20STE – 21STE EER

 Kongresshaus Kaiser Franz Josef-Straße 4	1974, Gerhard Garstenauer, stijl: brutalisme Imposant betonnen gebouw met vier panoramische koepels Garstenauer verbreedde de donkere, smalle straat in het hart van Bad Gastein tot een groot platform, waardoor een hoofdplein ontstond met één zichtbare verdieping – de bovenste - van het congrescentrum. Er waren naast congreszalen ook een restaurant, een café, een bank, talrijke winkels, alsmede een casino en een nachtclub ... hieruit blijkt de ontmoetingsfunctie en de multifunctionaliteit van het gebouw. De dramatische betonnen structuur was geliefd maar ook gehaat omdat hij zo compromisloos was door zijn functionalistische vormtaal van sierbeton en zijn 'horizontaliteit'. Het staat sinds 2007 leeg. Monumentenzorg heeft de procedure gestart om het gebouw op te nemen in de monumentenlijst.
 Felsentherme Bahnhofplatz	1968, Gerhard Garstenauer: stijl : brutalisme De bouwoppervlakte voor de zwemhal was eerder beperkt. Door dit plaatsgebrek ontstond het idee om de nieuwe zaal gedeeltelijk uit de rots te stralen en de ruwe rots als een natuurlijke ruimtelijke begrenzing te integreren in het concept. Rots en water hebben een natuurlijke relatie. Tot de intieme band met de natuur behoren ook de opening van het gebouw naar het zuiden, het zonneterras aan de voorzijde en de buitenzwemfaciliteiten, die vanwege het warme water ook in de winter kunnen worden gebruikt. De ruimte kreeg de naam 'Felsenbad' (rotsbad). In totaal werd tijdens de bouwwerken 10.000 m³ hard gesteente verwijderd.
 Talstation Stubnerkogelbahn Stubnerkogelstraße	De Stubnerkogellift werd in 2009 gerenoveerd als een gondellift met één kabel met cabines voor 8 personen en leidt in 2 secties omhoog naar de Stubnerkogel. Over een lengte van 2.600 m wordt een hoogteverschil van 1136 m overwonnen, de maximale transportcapaciteit bedraagt 2800 personen per uur.

FONTEINEN

Koudwaterfontein

bij de Elisabethquelle, vlak bij hotel Straubinger

De fontein werd in 2012 gemaakt in het kader van de aanleg van het bronnenpark. De natuurstenen zijn zwerfstenen (Findlinge).

Drinkwaterfontein

Mozartplatz

1923, gedenkteken voor de gesneuvelden van WOI

Aan één zijde zie je een waterkan, het symbool van Bad Gastein, aan de zuidzijde de geschiedenis van Bad Gastein en aan een derde zijde het bouwjaar van de fontein.

Thermale waterbron

Mozartfontein

bij de evangelische kerk in het Martin Luther Park

Geschonken door Eva en Roland Krenn naar aanleiding van 200 jaar overlijden van Mozart in 1991

Thermale waterbron

voor het Kongresshaus

In 1984 gemaakt door Hubert Wilfan

De 8-vorm staat symbool voor de eeuwigdurende kringloop van het water.

Drinkwaterbron

bij het Kurzentrum

Geschenk van de 'Vereinigung für das Gas- und Wasserfach' en een hele groep sponsors voor de bewoners en kuurgasten van Bad Gastein.

Thermale waterbron

in de buurt van de Elisabethquelle en het stoombad

Het water komt uit bron nr. VI, de Doktor-Quelle.

GEDENKSTENEN EN STANDBEELDEN TER ERE VAN BEKENDE BEWONERS EN GASTEIN

Hotel Mirabell

Bismarkstraße

Bismarck: Duitse staatsman, de 'ijzeren kanselier', vorst, bezocht Bad Gastein regelmatig, ook in 1886 bij de ontmoeting van keizer Franz Josef I van Oostenrijk en keizer Wilhelm I van Duitsland. Het 'Gasteiner verdrag' van 1885 werd door Bismarck en Graf von Blome in Hotel Straubinger onderhandeld, waar Bismarck ook verbleef.

In de jaren 1877, 1878, 1879, 1883 en 1886 verbleef Bismarck in het 'Schwaigerhaus' (nu hotel Mirabell)

**Erzherzog Johann
Promenade**

Aartshertog Johann, broer van keizer Franz Josef I kwam in 1882 voor het eerst naar Bad Gastein met een kwetsuur aan een been. Hij verbleef bij Straubinger, kocht dan een bouwgrond voor zijn eigen villa, Villa Meran. Tot 1859 kwam hij bijna jaarlijks naar Bad Gastein om te kuren. Hij was een fervent bergbeklimmer en Alpenvriend en hij stichtte de Gamskarkogelhütte. Hij was in deze periode pachter van de volledige gemzenjacht in het boven-Gasteinertal. De toeristische ontsluiting van de bergwereld heeft Bad Gastein vooral aan aartshertog Johann te danken.

Hotel Mozart

Mozartplatz

Mozart zelf is nooit in Bad Gastein geweest, zijn moeder Anna Maria en zijn weduwe Konstanze wel. Ze schreven iets in het gastenboek in augustus 1750 (Anna Maria) en 1839 (Konstanze).

Straubingerplatz

Franz Grillparzer, Oostenrijkse dichter en dramaturg, kwam 1818, 1819, 1820, 1827, 1832 op kuur. In Wenen had hij in 1818 Ladislaus Pyrker ontmoet die hem uitnodigde om mee te komen naar Bad Gastein.

Straubingerplatz

Franz Schubert, komponist, was in 1825 gast in Bad Gastein. Hij componeerde hier de verdwenen geachte 'Gmundner-Gasteiner Symphonie'.

Wasserfallbrücke

Mariabeeld, uit een granieten zwerfsteen gemaakt, naar een idee van een zieneres Adele Stocker. Levensmoede personen die een sprong van de brug overwegen zouden door dit beeld op andere gedachten kunnen gebracht worden.

Kaiser Wilhelm-Denkmal

Kaiser Wilhelm-Promenade

Bronzen buste **van keizer Wilhelm** geschonken door Duitse kuurgasten (1889)

De toen nog koning Wilhelm van Pruisen was in 1863 voor het eerste te gast in Bad Gastein. In 1871 werd hij tot keizer gekroond. Tot zijn dood in 1888 bleef hij trouw naar Bad Gastein komen. Zijn aanwezigheid in de zomer deed Bad Gastein in aanzien stijgen. In 1879, 1881, 1885, 1886 en 1887 had hij hier ontmoetingen met keizer Franz Josef I van Oostenrijk. Toen hij stierf liet de burgemeester van Bad Gastein een krans met 3.000 edelweisjes op zijn kist leggen.

Paracelsus-kunstwerk
Nikolauskirche

Philippus Theophrastus Bombastus von Hohenheim, die zich later **Paracelsus** liet noemen, geldt als grondlegger van de natuurgeneeskunde, pionier van de chirurgie, onderzoeker van heilzame baden en grondlegger van een sociale mijnwerkersgeneeskunde. Hij kwam waarschijnlijk in 1524/25 naar Bad Gastein, onderzocht het thermale water en ook zeker een van de mijngangen. Later schreef hij een werk over mijnwerkerskwalen. De werking van het thermale water schreef hij toe aan substanties in het water en zijn theorieën vormden eeuwenlang een belangrijke basis voor het kuuroord.

Het kunstwerk dateert van 1993. De kunstenaar Guido Friedl stelt Paracelsus voor als dokter (vaardige handen), apotheker en chemicus (kolf als gereedschap), filosoof (hoofd). Het zwaard staat voor de adellijke afkomst of voor de geheime geneeskunde. Dat hij geen lichaam heeft verwijst naar de sage van de onzichtbaarheid en naar zijn eigen uitspraak: "wat blijft is de geest". Het hoofd is uit brons, zwaard en corpus zijn uit staal en het kunstwerk staat op een granieten plaat. Daarop staat een inschrift in het Latijn, dat betekent: "wie voor zichzelf kan bestaan, hoeft voor niemand onder te doen".

Nikolauskirche

Dr. Kiene (1800-1852), geboren in Bregenz en gestudeerd in Wenen, kwam in 1832 naar Hofgastein. Hij was getrouwd met Freiin v Depres de Neufinail, een dame die in Bad Gastein en Bad Hofgastein een groot kuurhuis leidde en een belangrijke rol speelde in het sociale leven. Dr. Kiene was samen met Dr. Eble de eerste 'Badearzt', kuurdokter. Hij schreef twee publicaties over de warme bronnen in Gastein (1844 en 1847). Hij had een bijzondere persoonlijkheid en genoot hoog aanzien bij bewoners en gasten.

Kerkhof bij Nikolauskirche

Tot 1890 bevond het kerkhof van Bad Gastein zich rond de Nikolauskirche. Later werd in Badbruck een nieuw kerkhof aangelegd en zo kwam er op de duur plaats vrij in Bad Gastein, zodat een heldenkerkhof kon worden aangelegd aan de noordzijde van de kerk. Daar staan nu gedenktekens voor de gesneuvelde soldaten van de 2de wereldoorlog en een groot, oud kruis, dat er al stond op het oude kerkhof maar in 1982 gerestaureerd werd.

Kaiserin Elisabeth
Promenade

Keizerin Elisabeth van Oostenrijk en koningin van Hongarije (Sissi) leed aan ischias en kwam 6 maal voor meerdere weken naar Bad Gastein tussen 1888 en 1893. Ze maakte dan ook grote bergwandelingen en beklom de Gamskarkogel.

STRAATNAMEN

Grillparzerstraße

De Oostenrijkse dichter **Franz Grillparzer** bezocht Bad Gastein tussen 1818 en 1832. Hij schreef hier het gedicht 'Abschied vom Gastein'.

Kaiser-Franz-Josef-Straße

De Oostenrijkse **Keizer Franz Josef** kwam herhaaldelijk naar Bad Gastein, een paar maal om zelf een kuur te ondergaan, maar ook om Keizer Wilhelm van Duitsland vriendschappelijk te bezoeken of om hem te treffen voor officiële onderhandelingen. Hij bezocht ook geregeld zijn vrouw Keizerin Elisabeth en zijn dochter Marie Valerie, tijdens hun verblijf in Bad Gastein.

Kaiser-Friedrich-Weg

Keizer Friedrich III van het Heilig Roomse Rijk verbleef in 1436 en 1476 als eerste keizerlijke gast voor een kuur in Bad Gastein.

Kaiserhofstraße

Heinrich Hirt (architect) besloot **Hotel Kaiserhof** te bouwen, dat in 1901 geopend werd en enkele koninklijke gasten ontving zoals aartshertog Karl Franz Josef (de latere Oostenrijkse keizer Karl), koning Georg van Saksen, koning Carol I van Roemenië. Hirt liet ook een nieuwe promenadeweg aanleggen die hij naar zijn vrouw Marienweg noemde.

Kaiserin-Elisabeth-Promenade

Keizerin Elisabeth van Oostenrijk en koningin van Hongarije (Sisi) leed aan ischias en kwam tussen 1888 en 1893 maar liefst 6 maal voor meerdere weken naar Bad Gastein. Ze maakte dan ook grote bergwandelingen en beklom de Gamskarkogel.

Kaiser-Wilhelm-Promenade

Willem I, keizer van Duitsland en koning van Pruisen verbleef tussen 1863 en 1887 20 maal voor een kuur in Bad Gastein, de eerste keren incognito als graaf von Zollern. Hij werd vergezeld door zijn kanselier Bismarck en zijn zoon kroonprins Frederik van Pruisen. Hij kreeg meermaals bezoek van Keizer Franz Josef van Oostenrijk. Keizer Wilhelm genoot een goede gezondheid en schreef dat toe aan zijn kuren in Bad Gastein. Bij zijn begrafenis in 1888 schonk de gemeente Bad Gastein een krans met 3.000 edelweissjes.

Karl-Heinrich-Waggener-Straße

Karl Heinrich Waggener (1897-1973) was een schrijver van volkse vertellingen

Marienweg

Marie Windischbauer, dochter van de succesvolle eigenaar van meerdere hotels Alois Windischbauer, trouwde met architect Hirt, die het Hotel Kaiserhof liet bouwen en een wandelpromenade naar zijn vrouw noemde.

Meyerbeerweg

Giacomo Meyerbeer was een Duitse operacomponist die in 1861 Bad Gastein bezocht. Deze straat droeg tijdelijk een andere naam, nl. die van Franz Holzweber. Die was nationaalsocialist en in 1934 leider van een putsch waarbij de Oostenrijkse bondskanselier om het leven kwam. Na de oorlog werd de straatnaam terug naar Meyerbeerweg veranderd.

Pyrkerhöhenstraße

Johann Ladislaus Pyrker, Aartsbisschop van Erlau, bezocht Bad Gastein voor het eerst in 1817. In 1823 kreeg hij van de keizer de opdracht plannen te maken voor een nieuw kuuroord in Bad Hofgastein. Hij stelde voor om een leiding aan te leggen om het thermale water van Bad Gastein naar Bad Hofgastein te leiden.

Schreck

De 'Schreck' is een vergeten naam voor het gebied rond de Hohe Brücke over de Gasteiner Ache (Kötschachtalerstraße). Over de betekenis van die plaats wordt volgende sage verteld:

Twee burens die in de buurt van de heilzame bronnen in Bad Gastein woonden, hadden elkaar een belofte gedaan: de eerste die zou sterven zou terugkomen om de andere te vertellen hoe het er aan toe ging in het hiernamaals. Nauwelijks zeven maanden later werd een van hen begraven. De andere wachtte vol zorgen om te weten welke boodschap zijn buur hem zou komen brengen.

Het was de tijd van het jaar om het vee naar de bergen te brengen en de boer dreef vroeg in de morgen zijn koeien naar het Nassfeld. Toen kwam hem een ruiter tegemoet vanuit de bergen in wie hij vol ontzetting zijn buurman herkende. Vol schrik luisterde hij naar de verhalen over de kwellingen in de hel, waar de buurman vandaan kwam om verslag uit te brengen aan de levenden. Toen zijn verhaal gedaan

was, stonden bij de boer de haren rechtop, de aarde beefde en onder het flitsen van de bliksem en het huilen van de storm opende een spleet in de aarde zich en met een ijselijke kreet verdwenen ruiter en paard daarin terug naar de hel.

De vriend werd door waanzin overvallen, gestoord en zwak dwaalde hij nog een tijdje door het leven tot ook hij eigenlijk voor zijn tijd in het graf zonk.

Sindsdien heet de afgrond achter het Wildbad in de volksmond 'die Schreck'.

Schmelzhüttenstraße

Hütte = hoogoven. Of in deze straat smeltovens stonden voor de goudmijnen is niet zeker.

Schubertstraße

Franz Schubert, componist, kwam in 1825 naar Bad Gastein en componeerde er o.a. de 'Gasteiner Symphonie'.

Franz Schubert leefde in die tijd in Wenen. Veel gelukzoekers kwamen in die tijd naar Wenen. Ten tijde van de industrialisering werden daar volop nieuwe stadsdelen gebouwd in baksteen met natte kalkmortel, waarbij de huizen pas echt bewoonbaar waren als het vocht uit de kalkmortel was getrokken. Arme mensen, inwijkeling, enz. mochten er eerst gratis wonen om die huizen 'droog te wonen' waarna ze vervolgens plaats moesten maken voor betalende huurders. De 'Trockenwohners' gingen dan naar een volgende natte woonst. Zo was ook Schubert een 'Trockenwohner' wat verklaart waarom hij op zoveel adressen in Wenen heeft gewoond. De man was echter als kind al ziekelijk en vochtig wonen maakte hem nog zieker.

Ladislav Pyrkner, aartsbisschop in Wenen, zag zijn talent en sponsorde zijn gezondheidskuur in Bad Gastein. Zo trok Schubert in 1825 met de postkoets van Wenen naar Bad Gastein.

Zottlaustraße

De familie **Zott** was een van de vooraanstaande mijnbouwfamilies en hun smeltovens stonden op de linker oever van de Ache direct achter Bad Gastein, wat nu Zottlau heet.

BRONNEN

<http://www.sagen.at/texte/sagen/oesterreich/salzburg/pongau/gastein/einfuehrung.html>

https://de.wikipedia.org/wiki/Gasteiner_Kur

https://de.wikipedia.org/wiki/Liste_der_denkmalgesch%C3%BCtzten_Objekte_in_Bad_Gastein

<https://gastein-im-bild.info/doku>

<https://kurier.at/chronik/oesterreich/bad-gastein-akuthilfe-fuer-den-verfallenen-ortskern/296.025.699>

https://nl.wikipedia.org/wiki/Bad_Gastein

<https://www.badehospiz.at/index.html>

<https://www.gastein.com/kur/>

<https://www.gastein.com/service/prospekte/detail/shopitem/geschichte-museen/>

<https://www.oostenrijkmagazine.nl/deelstaat/salzburgerland/gasteinertal/>

<https://www.sn.at/wiki/Badeschloss>

https://www.sn.at/wiki/Gasteiner_Kur

https://www.sn.at/wiki/Grandhotel_Straubinger

https://www.sn.at/wiki/Kongresshaus_Bad_Gastein

[https://www.sn.at/wiki/Straubingerplatz_\(Bad_Gastein\)](https://www.sn.at/wiki/Straubingerplatz_(Bad_Gastein))